

Mia Laiho kok

Toimenpidealoite yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten alojen työntekijöiden tai sen määrittelyjen perusteiden säätämiseksi

Eduskunnalle

Suomen yhteiskunnan kannalta kriittisillä aloilla työskentelee satojatuhansia ihmisiä. Osalla heistä on pieniä lapsia, jotka eivät selviä vielä yksin kotona. Viikolla 12 valtioneuvoston kanslia listasi yhteiskunnan kannalta tärkeät alat antaessaan valtioneuvoston asetuksen varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista. Perustuslakivaliokunta kuitenkin piti listausta kriittisistä aloista epätarkkana ja listaus niistä poistettiin. Perustuslakivaliokunnan mielestä sinänsä perusteltu sääntely olisi tullut laatia asetukseen otettavilla olennaisesti täsmällisemmällä ja tarkkarajaisemmilla säännöksillä yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä aloilla työskentelevistä tai tällaisen ihmisryhmän määrittelyn perusteista. Listaukselle on edelleen kuitenkin suuri tarve. Epidemia tulee valitettavasti pahenemaan ja jatkossa muita mahdollisia poikkeustilanteita varten on pystyttävä listaus tekemään.

Vastaavaa määrittelyä on tehty jo aiemminkin laissa ja erilaisissa varautumissuunnitelmissa. Valtioneuvoston päätöksessä (1048/2018) huoltovarmuuden tavoitteista sanotaan, että yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa määritellyt elintärkeät toiminnot ovat johtaminen, kansainvälinen ja EU-toiminta, puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, väestön toimintakyky ja palvelut, henkinen kriisinkestävyys sekä talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus. Samassa asiakirjassa määritellään kriittinen infrastruktuuri, jolla tarkoitetaan niitä perusrakenteita, palveluja ja niihin liittyviä toimintoja, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi. Kriittiseen infrastruktuuriin kuuluu sekä fyysisiä laitoksia ja rakenteita että sähköisiä toimintoja ja palveluja. Muun muassa energian tuotanto-, siirto- ja jakelujärjestelmät, liikenne- ja logistiset palvelut ja liikenneverkot, digitaalisen yhteiskunnan tietojärjestelmät sekä viestintäverkot ja -palvelut, maksu- ja arvopaperiliikennejärjestelmät, turvatut paikannus- ja aikatietojärjestelmät sekä vesi- ja jätehuolto ovat osa kriittistä infrastruktuuria. Myös yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen, väestön terveyden, hyvinvoinnin ja toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön kriittinen infrastruktuuri tulee kyetä turvaamaan vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Laissa määritellään myös, että tämän tavoitteen toteutumiseksi tarvitaan sääntelyn lisäksi julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

Myös sosiaali- ja terveysministeriön kansallisessa varautumissuunnitelmassa influenssapandemiaa varten (2006:11) sanotaan selkeästi, että yhteiskunnan elintärkeät toiminnot on turvattava kaikissa olosuhteissa. Varautumissuunnitelmassa mainitut kriittiset toiminnot ovat valtion johtaminen, ulkoinen toimintakyky, sotilaallinen puolustus, sisäinen turvallisuus, talouden ja yhteis-

Toimenpidealoite TPA 27/2020 vp

kunnan toimivuus, väestön toimeentuloturva ja toimintakyky sekä kriisinsietokyky. Myös kriittisiä tehtäväalueita ovat sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi ainakin energiahuolto, elintarvikehuolto, elintärkeät kuljetukset, liikenne sekä tietoliikenneyhteydet. Vakavat häiriöt missä tahansa näistä uhkaavat yhteiskunnan toimintaa.

Yhteiskunnan toimivuuden kannalta keskeiset kriittiset toimialat ja työntekijät on listattava tarkasti, jotta voidaan turvata se, että lasten vanhemmat voivat mennä yhteiskunnan kannalta tärkeisiin töihin ilman huolta lasten päivähoidosta. Lasten tulee saada huolenpitoa niinä aikoina, kun vanhemmat ovat turvaamassa yhteiskunnan kriittisiä toimia. Koronavirusepidemia on uhka kaikille yhteiskunnan elintärkeille toiminnoille. Listauksen lisäksi tulisi myös määritellä, että miten sellaisissa kriisitilanteissa toimitaan, kun yhteiskunta on poikkeustilanteissa. Silloin jos vanhempien on mentävä töihin poikkeusolojen takia, on lasten hoito pystyttävä järjestämään myös virka-aikojen ulkopuolella, ympäri vuorokauden. Tässä yhteydessä olisi järkevää käyttää myös kotiin vietäviä lastenhoidon palveluita. Tämänkertainen koronaepidemia tulee varmasti pahenemaan ja tulevaisuudessa voi tulla uusia poikkeustilanteita, jolloin kriittisten alojen listaukselle on edelleen perusteltu ja kiireellinen tarve.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä aloilla työskentelevien tai tällaisen ihmisryhmän määrittelyn perusteiden säätämiseksi.

Helsingissä 26.3.2020

Mia Laiho kok